

FRANTZIA

## Gobernua bretoin izenen kontra

Euskaldun abertzaleek ba dakite, ez zaiola nolanahi euskaldun izen bat haur jaio berri bati ematen ahal.

Bretoinek ba dute kasu berezi bat. Le Goarnic deiturako\* familiak, frantses administralgoak onhartzen ez zituen izenak eman dizkie bere haurrei. Eta, ondorioz, ez familiako alokairurik\* ez segurantzaz sozialik ez eta frantses herritar ageririk ez zuten ukan.

Garrantzia haundiko gertakari bat ekarri du familia kuraios\* horren egiteak. Herri\* Batuen bulegoak,\* Giza Eskubideen Europar Batzordeak\* eta La Hayako Hauzitegi Herriartekoak, denek batean ezagutu dituzte Le Goarnic haurrak Europako herritar eta bretoin aberitar bezala. Ondorio haundiak ekarriko ditu erabaki horrek.

Frantses Gobernuak ez duke,\* bistan da, begi onekin ikusi; eta hainbestetaraino haserretu ere dateke,\* non\* Le Goarnic familiako bi pertsona presondegiratu baititu. Ez dakigu xuxen zergatik. (Gexan Lantziri)

## Autogestiozko sozialismoa

Demokrazia sozialismoan: hauxe da gaurko sozialismogintzaren eztabaidarik nagusienetakoa. Duela urte pare bat baino zarata gutiago ateratzen du, baina eztabaida guztietan agertzen da. Sozialismoa kapitalismoaren kontra? Bai, dudarik gabe. Baina zein sozialismo? Edozein sozialismo ez da berdin. Zentralismoa, burokrazia, agintarismoa, sozialismoan ere agertzen dira. Nork uka?

Aipaturiko arrisku guztietarik libratzeko, demokrazia zuzena, sozialismo askatasunzalea, autogestiozko sozialismoa, autogestioa proposatzen dute batzuk. Ideia honek gero eta jende gehiago bereganatzen du. Hortan segur dago CFDT sindikatuko Idazkari Nagusi den Edmond Maire jauna. Huts eta putz zela ziotenak ere (CGT, AK), nahiz eta beraiek beste formulatze bat gurago, horren abantailak\* onhartzera ez bada ere, haintzat hartzera etorri dira behintzat. Sinesgarritasuna irabaziz doa autogestioaren tankerako\* sozialismoa.

Oraintsu oraindik agertu diren bi liburu, laguntzaile on dira, hortaz gehixeago jakin nahi duenarentzat. CFDT sindikatuko bi buruzagi (Edmond Maire eta Jacques Julliard) hortaz mintzatzen dira beren «CFDT aujourd'hui» liburuan. Autogestioak eskatzen duen parte hartze zuzenaz mintzo dira. Gizabanakoek\* eta taldeek beren bizimoldearen erabakigunetan\* parte hartu behar dute. Egiturazko\* aldakuntza dakar jokabide honek, bai Alderdien bai Sindikatuen barruan, aginte moduaren itzulipurdikatzea askotan. Gizabanakoaren, talde tipien iniziatiba eta kreatoritasuna salbatu nahi da, era berean planifikatze demokratiko bat eginez. Iraultz mota hau ez da minoria batzurena,\* herri osoarena baizik.

Bigarren liburua Yvon Bourdet eta Alain Guillerm jaun «Clefs pour l'autogestion» da. Unibertsitariak dira egileak, eta liburua teori mailan egindakoa. Esperientzia batzu\* ere presentatzen dira, hala ere, hala nola Jugoslaviakoa, Algeriakoa eta Txekoslovakiakoa. Autoreek zera erakutsi nahi dute, autogestioaren esperientzia horien gainetik eta aurretik, autogestioak historia zaharra duela,

nahiz eta hitza Jugoslaviako sozialismo tankeratik etorri. Autogestioarako gogoia, autoreen ustez, betidanik ukandu gizonak: gizarte hierarkizaleen menpekuntzaren kontrako burruka guztietan, egarri horixe agertzen da. Gaur dena den, hedatuz\* eta politikaz jantziz doa, gero eta gehiago joan ere.

Autoreek diotenez, autogestioa posible da, autogestioa beharrezko da, autogestioa bertan dago, ikusten ez bada ere. (Joan Mari Torrealday)

## Portugaleko gertakarien eragina

Portugaleko sozialisten «República» egunkariaren debekazioak hautsak astindu zituen Frantziako politikan. Oraindik ere eztabaidek bizirik dira.

Okasio ezin hobea izan da Frantziako Gobernuarentzat eta eskuin osoarentzat. Kamunistak larru gorritan jarri nahi izan dituzte. Bigarren intentzio batekin: komunistek sozialistengandik alde egin dezaten. Horixe da, hain zuzen, gaurko Gobernuaren ezkerrearekiko jokabidea: Programa Bateratua egin duten hiru Alderdiak bantantzea, AK bakarrik utzirik. Ageriegia da zuloa, bertan erortzeko.\*

Garrantzia gehiago ematen diot, ezkerrean barnean atzera\* sortu den polemikari. Frantziako AK Portugaleko AKren alde agertzen da beti. Frantziako Alderdi Sozialista Portugaleko ASren alde. Horra, bada, Portugalekoaren arabera,\* Frantziaren ere burruka.

«República» egunkariaren hauzia, lan istilu\* arrunt bat besterik ez dela izan defendatzen du Frantziako AKk. CGT sindikatu komunistako Seguy jaunak Portugaletik etorritakoan esan zuenaren arabera. Frantziako AKk pentsatzen duenez, Mario Soaresek antikomunismoaren joko egin nahi du, eta egiten du.

Frantziako AS, Mario Soaresen partiduaren alde agertzen da. «República»ren arazoan, Portugaleko komunisten hanka sartzea eta joera estalinista salatzen ditu. Berdin Militarren jokabidean demokraziaren arrisku bat. Libertaterik gabeko sozialismorik ez du onhartzten Frantziako ASk.

Libertatea sozialismoan, demokrazia sozialismoan: hauxe da, hain zuzen, gaurko problema bizienetarikoa bat. Ezkerrek, eskuinaren salaketaren arabera, hor du bere ahulezia.\* Libertatearen kontrako joerak ez dira txan txetakoak, diote batzuek eta besteek. Frantziaren, gaurko Gobernuak, sozialistek eta komunistek, denek ia bateratzen libertatearen aldeko deklarapen eta kodigoak egiten hasi dira. Libertatearen alde egartzen dira denak.

Esan dugunez, ezkerrean ere berdin, lehen ere inoiz aipatu dugunez, demokrazia eta sozialismoa, nola biak batera aurrera eramanez, hori da ezkerrearen egungo\* buruhaustea. AK estalinista baten jokabideak beste Alderdi Komunisten fede aitortzen eta deklarapenak oro\* hauts bihurtzen ditu. Horregatik da, Frantziako sozialistek diotenez, horren inportantea Portugalen gertatzen ari dena. Hango komunistek eta sozialistek elkar konpontzerik lortzen ez badute, geroko zenbait elkartzeko eta gaurko zenbait programaketa hankaz gora joango dira. Zalan-tzarik gabe. Horren beldur dira sozialistak, esan dugunez; baina bai Carrillo eta Berlinguer komunistak ere.

Komunisten artean bi linea ari dira nagusitzen, eta azken bolada\* hontan elkarrengandik urrunagotzen: bata Moskun hasi, Parisetik iragan eta Portugalera doana; eta



bestea, Erroma eta Madrilen artekoa, noizean behin Belgradotik eta Bucarestetik pasatzen dena. Bietatik zein eta nola nagusituko den jakiteko, Portugaleko egoeraren bilakaeraren\* zain egon beharko dugu. (Joan Mari Torrealday)

## INGALATERRA

### Bai ala ez

Erreferendumetan hautatzen dena, hitz soil hauetara biltzen da gehienetan. Bai ala ez? Baina hitz motz horien atzetik arazo handiak ezkutatu\* ohi dira. Gogoeta hauk\* irakurleak irakurri orduko, ingelesek erabakia dukete\* zer nahi duten: EEEen (Europako Ekonomi Elkartearen) iraun, bai ala ez. Azken egunotan baiezekoak nabarmenki irabazi duela dirudi. Baina ezaguna da, Ingalaterrako hauteskundeetan sarritan nabarmenki kale\* egin dutela aurretik egin ohi dituzten azterketek.

Dena dela, dagoeneko\* beren jokabidea hartua dute indarrak handienek. Alderdi Kontserbakorra baiezekoaren



Ingeles langileak

«Gehienak kapitalaren Europa Batuaren kontra»

alde dago. Alderdi Lobarista, berriz, erdibituta ikusten dugu: ezker aldekoak ezezkoaren, eskuin aldekoak baiezekoaren alde. Sindikatuek gogorki jo dute ezezkoaren alde. Finantzako eta merkatalgoko\* jaunak, berriz, oso osorik eta bero bero EEEren alde agertu dira.

Banaketa honek zera dakar begitara, besterik gabe: lanaren mundua Europarekin elkartzearen kontrakoa dela, kapitalaren mundua, ordea, Europarekin bat egitearen aldekoa. Batek baino gehiagok banaketa horren sustraian nazionalismoa aztertu nahi luke. Beraz, nazionalismoaren izenean langileak Europaren kontra leudeke; internazionalismoaren izenean, berriz, kapitalistak Europaren alde. Non geldituko litzateke langileriaren nazioartekotasuna?

Egia da, alde batekoek eta bestekoek egiten duten propogandan ez dela ideologiazko arrazoinik erabiltzen, eta bai ekonomiazko datu ugari, bi urtetan Europarekin elkartuta egoteak Ingalaterrari zer on eta zer oker ekarri dion agertzeko.

EEEren kontrakoentzat, Ingalaterrak jasaten\* duen ekonomia- eta lanaren egoera larria, Europarekin elkartuta egotearen ondorioa litzateke; aldekoentzat, osterara, EEErekin elkartuta egon ez balitz, larriagoa litzateke

orain Ingalaterraren egoera. Sakonago zulatuz oraindik, EEEren kontra daudenentzat Ingalaterra eta Europako beste Herrialdeak elkar ezinezkoak lirateke, haren eta hauen ekonomiazko egiturak\* hain ezberdinak direlarik.

Izan ere, Europako Ekonomi Elkartearen, nekazaritza aldetik atzeratuak eta industri aldetik aurreratatuak ziren eta diren Herrialdeen artean sorturiko elkartearen litzateke. Ingalaterra, osterara, nekazaritzan oso aurreratuta dago (langileetatik 3 % bakarrik lan egiten du nekazaritzan); baina industriak laguntza handia behar du, atzeratuta gelditu delako, Europako beste Herrialdeetakoaren aldean. Beraz, nekazaritza laguntzeko sortua den EEE ez zaio Ingalaterrari egokitzen. Hau da EEEren kontrakoen barneko arrazoinketa.

Eztabaida hauen guztion barnean Europako Ekonomi Elkartearen —hobeto esan, Europako batasunaren— kontzeptua bera da eztabaidatzen dena: zeintzuren\* batasuna nahi da, finantza eta kapitalaren Europarena, ala langileen Europarena? Orain arteko Europaren ekonomiazko elkarte hau kapitalaren Europa batua izan da, eta ez lanaren Europa batua.

Horregatik Ingalaterrako oligarkia Europa zalea eta nazioartekotasunaren oso aldekoa agertzen da, dirua nazioartekoa baita benetan, eta nazioarteko finantz gizonentzat eta nazioaskotako elkargoentzat Estatuaren arteko mugak kaltegarri baitira. Horregatik Ingalaterrako ezker aldeko indarrak eta sindikatuak horrelako Europaren kontra daude. Eta hauek galduko badute ere, Europako batasun bideari ezten berri bat sartuko zaio, finantzaren eta kapitalaren Europa batua gertatu denau langileriaren batasun bidera abia dadin zirikatzu. (Patxi Kortabarria)

## ALEMANIA

### Egyptoko piramideen sekretua azaltzen

Berrogei ta bost mende zahar diren piramideen inguruan, ibili da solasik\* eta idatzi libururik. Azken berrehun urte hauetan, hogeita mila liburuz goiti\* idatzi omen dira gai hortaz. Egyptoko harrimendi miresgarri horien ikusketen, ehunka ibili dira jakintsuak, horien inguruan oraindik bizirik dagoen misterio zabala eta konplikatu zulu beharrez.

Guk ezagutzen dugun mundu zaharrean eginak izan diren harrizko eraikidura haundi horien esplikabideak ere nasaiki\* asmatuak izan dira. Eta denak, batak besteak baino espantagarriagoak.\*

Oraingo hontan, aleman fisikari baten esplikahidea aipatuko dugu. Denetan berriena da, eta orduko Faraon erregeek horrelako harrimendi harrigarriak zergatik egin erazi zituzten adierazten digu. Piramide gorenak ehun ta berrogei ta hamar metro gora ditu, berrehun ta berrogei metro zabal alde bakoitzeko eta sei milioi ta bostehun mila tonelada harri.

Fisikari horrek dioenez, eta ba du aparentziarik,\* Egyptoko lurretan bizi zirèn leinu\* edo jendalde guztien elkartzeko hasi ziren Faraon erregeak horrelako eraikiduren egin erazten, Egyptoko lurretan Estatu bakar eta azkar\* baten larderia\* eta administralgoaren\* finkatzeko.

Zoser erregeak, harmen indarrez, Egyptoko goi eta behe alde elkartu zituen; eta honen seme Imhotep erregeak zuen piramideen egitea asmatu, bere erresumaren\* batasuna osatzeko.

Halabaina,\* urtean hiru hilabetez, Nilo hibaiak Egyptoko eremu zelaiak urpean estaltzen zituen; eta hiru hilabete horietan, orduko laborariak, denbora zertan ira-